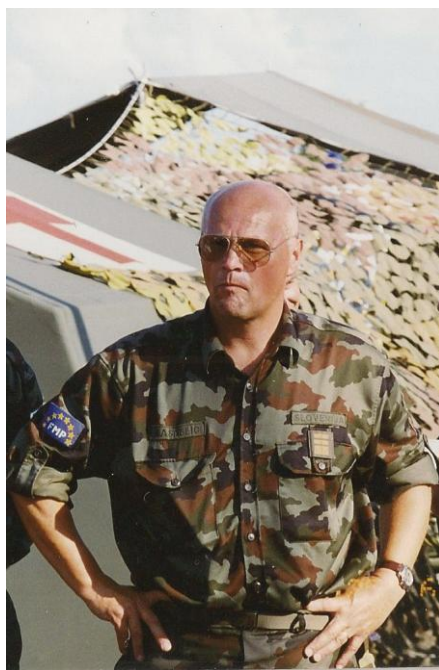

Delovanje 51. ObmŠTO Ljubljana od 25. 6. do 7. 7. 1991 na področju bivše občine Ljubljana Vič – Rudnik

Spomini polkovnika Stojana Kastelica

Polkovnik Stojan Kastelic je kot strokovnjak za logistiko tako v TO kot v SV dal izraziti osebni pečat številnim izvedenim nalogam (Tekst: Miloš Šonc)

Foto: osebni arhiv Stojan Kastelic

Za boljše razumevanje poteka dogodkov med osamosvojitveno vojno v bivši občini Ljubljana Vič - Rudnik navajam dejstva, ki so pripeljala do organizacije in izvedbe bojnih delovanj, ki jih bom opisal v nadaljevanju.

Organizacija TO v Ljubljani se je spomladi 1991 bistveno spremenila. Namesto petih OŠTO – 25 pripadnikov stalne sestave in cca 8000 pripadnikov rezervne sestave, se je ustanovil 51. ObmŠTO Ljubljana s povsem novo strukturo pripadnikov stalne sestave in novim MOB razvojem enot, ki pa so po številu ostale na približno enakem nivoju. Vse vaje in urjenja do maja 1991 so potekala v okvirih OŠTO, tako tudi na Ljubljani Vič - Rudniku. Z novo organiziranostjo pa se je tik pred napadom JLA pojavil problem mobilizacije rezervne sestave, saj je Sekretariat za obrambo mesta Ljubljane spremenil nazive enot in mobilizacijska mesta, ne da bi nas o tem obvestil. V OŠTO Ljubljana Vič - Rudnik sem od stalne sestave ostal samo jaz, kot pomočnik za logistiko, ostali so bili premeščeni v Grosuplje in na 5. PŠTO Ljubljane.

22. junija 1991 sem od poveljnika 51. ObmŠTO dobil nalogo, da na sedežu poveljstva bivšega OŠTO Ljubljana Vič - Rudnik organiziram zaledno bazo za potrebe mesta Ljubljane, uskladim in organiziram mobilizacijo enot na področju bivše občine.

Zaradi velikega števila enot na našem območju, predvsem zaradi obrambe pred prodorom sil JLA iz smeri Vrhnik, smo sodelovali pri koordinaciji delovanja enot. Vzpostavljena je bila obveščevalna mreža, ki je zajemala širše območje Ljubljane do Dobrove, Horjula, Vrhnik, Krma, Iga in Škofljice.

Poveljstvo baze je bilo sestavljeno iz prostovoljcev, pripadnikov rezervne sestave Ljubljane Vič - Rudnika in dveh dodatno razporejenih pripadnikov stalne sestave 51. ObmŠTO.

Enote, neposredno podrejene logistični bazi so bile naslednje:

- Zaščitna četa, Diverzantski vod:
  - z nalogo ožjega in širšega varovanja zaledne baze.
- 2 četi TO:
  - z nalogo varovanja področja proti centru Ljubljana.
- Zaledni vod:
  - z nalogo manipulacije, vzdrževanjem in disperzijo BS enotam TO na področju Slovenije.
  - Organizacijo prehrane enot za celotno Ljubljane.
  - Organizacijo nastanitve vseh enot na področju bivše občine Vič-Rudnik.
- Oddelek za tajna skladišča:
  - varovanje TS, disperzija BS enotam preko sistema javk.

Moj namestnik in hkrati operativni častnik je bil st. Marko Zdešar, sicer operativni častnik v poveljstvu 3. br TO. V poveljstvu so bili še:

- Lebar Mirko, Pavček Matjaž, orgmob
- Lendero Franc, varnost in zveze
- Lovrec Milan, Hudjek Darko, tehnika
- Dobovišek Jernej, intendantska oskrba
- Potočnik Marko, saniteta
- Oven Franc, tajna skladišča
- Polenčič Valter, izvidniška dejavnost
- Nečemer Borut in Šloser Vlado, odgovorna za skladišča na Tbilisijski in v SGP Grosuplje.

Po začetnih težavah z mobilizacijo, ko so bile klicane enote po novem razvoju na nam neznane lokacije, smo s pomočjo kurirske službe sekretariata za obrambo Vič-Rudnik, (načelnik Sašo Golobič) in naših »starih« mob. dokumentov uspeli mobilizirati omenjene enote.

Poveljniki podrejenih enot:

- Zaščitna četa, por Popovič Milan
- Diverzantski vod, ppor Pustovrh
- 15.ČTO (na gradbeni fakulteti) por Novak Vojko
- 16.ČTO (občina Vič-Rudnik) por Hočevar

Poveljniki neposredno sodelujočih enot :

- PDČ – protidiverzantska četa (Vrhovci) por Lazar Janez
- Baterija PZO (Livada) st Juhas Branko
- 3. Odred (Tržaška ul) st Doles Andrej

Poleg teh smo imeli še stalno povezavo z obveščevalnimi točkami, za sistem AC Čižmek, za področje Škofljice in Iga, Jordan Ivan.

Stotnik Oven je poleg varovanja TSKl, organiziral skupaj s CZ varovanje vodnih zajetij Rožnik in Barje.

V prvih dveh dneh vojne se je prijavilo preko 260 prostovoljcev, od katerih smo jih 6 zadržali mi, zdravstveno osebje smo poslali v večje enote, ostale smo popisali za morebiten kasnejši vpoklic.

Kot zanimivost naj omenim prostovoljca »Ižanca«, ki se je po 5 letnem služenju v francoski tujski legiji ravno pred vojno vrnil v Slovenijo. Žal njegovega imena ne vem. Klicali smo ga Ižanc. Izredno veliko je vedel o bojevanju. Bil je naš glavni izvidnik skupaj s Polenčičem sta odkrila marsikaj. Vendar ga je bilo v povojnem obdobju zelo težko nadzirati. Po vojni se je za njim izgubila sled. Slišal sem, da je kot prostovoljec sodeloval na strani hrvaških OS.

Takoj na začetku smo morali organizirati prehrano za vse enote v Ljubljani. Pri tem nam je zelo pomagal SCT Ljubljana, s svojim obratom za prehrano, saj je vsak dan dostavljal kuhano hrano za vse pripadnike TO na področju mesta. Število obrokov je variralo od 4700 do 8800 dnevno.

Po zavzetju skladišča Borovnica s strani TO, se je vršila disperzija sredstev v improvizirano skladišče v SGP Grosuplje (sedanji Interspar na Viču). Postavili smo tudi 2 blokade na Tbilisijski ulici, pred cesto v Mestni Log in pred dovozom v skladišče. Blokade so varovali pripadniki zaščitne čete.

Izvajali smo zelo strogo varovanje ožje in širše lokacije baze. Pri tem smo tesno sodelovali z enoto PDČ in postajo milice Vič.

Že takoj prvi dan vojne po prodoru tankov iz Vrhnike proti Brniku, smo od naših izvidnikov in milice dobili obvestilo o skupini vojaških vozil na severni obvoznici. Po dogovoru s poveljstvom 51. ObmŠTO sem poslal skupino pripadnikov iz zaščitne čete, pod vodstvom stotnika Marka Zdešarja z nalogo privedbe vozil in posadk. Ko so

obkoljevali vozili, so jim vozniki tovornjakov v koloni ustavljenih civilnih vozil pomagali z informacijami, v katerem vozilu so skriti vojaki. Pri sami izvedbi so naleteli na odpor s strani enega podoficirja, ki je poskusil streljati, vendar se je po opozorilnem strelu Lendera premislil. Ko so skupino privedli pred poslopje štaba, je zopet poskusil streljati, tokrat s skrito pištolo, ki jo je imel zadaj za pasom. Po zaslišanju smo jih predali enoti 5. PŠTO. Zaplenjeno je bilo več vrst orožja in opreme, ki so jo peljali iz Vrhniko enotam, ki so prodirale proti Brniku.

Med sredstvi so bili na enem kamionu padalski PM, avtomatske pištole, PO (protioklepne) kumulativne bombe in veliko pehotnega streliva. Na drugem kamionu je bila intendantska oprema. Kot zanimivost naj povem, da smo PO bombe videli prvič in ker ni bilo nobenih navodil, smo mislili, da se bomba uporabi tako, da jo enostavno spustiš z višine na tank. Recimo iz nadvoza nad AC. K sreči se je Hudjek dokopal do podatkov za uporabo in smo tik pred drugim izpadom tankov iz Vrhniko izvedeli, da se take bombe meče v zrak, da se aktivira vžigalnik in po padcu na tank eksplodira.

Zaplenjena sredstva smo razdelili enotam.

Do naslednje akcije smo se ukvarjali predvsem z disperzijo sredstev prispelih iz Borovnice, varovanjem in izvidovanjem širše okolice Viča. Drugega julija 1991 so nam iz PM Vič javili, da imajo dva prebežnika iz enote, ki varuje RRC Krim. Privedli so jih na štab in tam smo po zaslišanju ugotovili sledeče:

Pripadnika JLA, eden Neslovenec, ki je živel Ljubljani in eden Hrvat, sta pobegnila s stražarskega mesta na JZ delu Krima. Opisala sta situacijo v enoti, številčno stanje varovanja, 33 vojakov in poveljnik, sicer so prišli iz vojašnice Bohinjska Bela. Posadka za komunikacije je štela 7 ljudi. Povedala sta tudi imena vodje posadke in poveljnika voda. Po zaslišanju so me poklicali na 5. PŠTO, kjer sem dobil nalogo, da zberem skupino jakosti voda in prisilim enoto na Krimu k predaji, če bo to mogoče. Uporaba strelnega orožja je bila dovoljena samo za samoobrambo.

Za nalogo sem določil dva oddelka ZČ in en oddelek iz PDC. Za prevoz smo uporabili tri kombije in terensko vozilo. Na lgu smo od naših obveščevalcev dobili še dodatne informacije o oskrbi posadke na RRC in o vodji posadke. Bil je iz Bosne, sin pa je končeval srednjo šolo za kadete v Tacnu.

Krim 2015, bivše stražarsko mesto

Foto: osebni arhiv Miloš Šonc

Po prihodu v ožje območje Krima smo zapustili vozila, postavili stražo in se zadnje 3 km peš odpravili do RRC. Predhodnica je pred nami opravila osnoven pregled in zavarovanje vhoda v objekt. Po razporeditvi oddelkov smo enostavno pri vratih pozvonili in ko je vojak prišel pogledat, kdo zvoni, smo ga z naperjenim orožjem prisilili, da je poklical komandirja voda. Ta se sprva ni hotel pogajati, vendar je pristal, da pokliče vodjo posadke. Z njim sem se izven ograje dogovoril, da bodo skrbeli za nemoteno delovanje oddajnika tako, da JLA ne bo posumila v našo vpletenost. Moral se je javljati v Beograd vsako uro, sicer bi poslali letalo in raketirali oddajnik, ne glede

na to, kdo je notri. Predlagal je, da stvari ostanejo kot so, vključno z enoto za varovanje, katero bo prepričal, da je taka rešitev najboljša. Predlagal je tudi »mehko« ustavitev delovanja oddajnika. Ob primernem trenutku bo javil o postavitvi rezervnega oddajnika na malem Krimu. Če ga bodo bombardirali, bodo takrat izključili delovanje pravega oddajnika in Krim bo rešen. Pobudo sem sprejel in na poročanju v PŠTO so tako odločitev podprli. Na RTV Ljubljana so določili dva tehnika, ki sta omogočila skrivno zvezo Krim – bivši sedež OŠTO Ljubljana Vič. Ta zveza je delovala vse do predaje oddajnika po vojni v roke TO.

Krim 2015

Foto: osebni arhiv Miloš Šonc

Navidezno odkritje rezervnega oddajnika, se je v resnici zgodilo ob preletu letal nad Vrhniko. Ko so raketirali Mali Krim, je vodja posadke izključil RRC in ga do konca vojne ni več vklopil. Tako je RRC Krim ostal edini nepoškodovan oddajnik v Sloveniji.

Prioritetna dejavnost logistične baze je bila sprejem MTS iz osvojenih skladišč JLA, predvsem Borovnice in redistribucija le - teh enotam TO v Sloveniji. Dnevno smo dobili od 5 do 10 kamionov MTS, predvsem orožja in streliva, ki smo ga raztovorili, popisali, naredili sezname in delili enotam, ki so prihajale ponj s tovornjaki. Ožje varovanje kompleksa skladišč je izvajala ZČ, s stražami okoli skladišč in na barikadah na Cesti dveh cesarjev in Tbilisijski ulici, širše varovanje območja pa smo pokrivali z izvidniškimi skupinami in diverzantskim vodom.

Izpostavim lahko še sodelovanje izvidnikov in diverzantov s PEM pri kontroli območja v širšem območju Viča. Koordinacija je potekala preko komandirja PM Vič.

Zgledno je bilo tudi sodelovanje s sekretariatom za obrambo občine Ljubljana Vič - Rudnik, saj brez njihove pomoči ne bi mogli tako hitro mobilizirati naših enot. Mobilizacijo smo izvedli po starem razporedu, na podlagi seznamov, ki smo jih imeli na skrivni lokaciji. Ti sezname so bili delo stotnika Kastelic Vinka in so bistveno pripomogli k hitri mobilizaciji.

Poleg aktivnosti, ki sem jih že omenil smo v času vojne imeli dva izredna dogodka.

Prvi je bil prevoz zapuščenega tovornega vozila polno natovorjenega z dinamitom, vžigalniki in vžigalno vrvico. Voznik, ki je pripeljal vozilo, ni vedel, kaj pelje in ko je pri nas izvedel, kaj pelje in da mora peljati naprej na barikado pred Brezovico, je zapustil vozilo in zbežal. Vozilo smo nato sami s spremstvom odpeljali do barikade.

Drugi pa je bil bolj resen, saj je osebno vozilo pozno zvečer 30. junija s hitro vožnjo prebilo blokado na Cesti dveh cesarjev in zavilo točno proti skladišču. Ustavili smo ga s strelji v kolesa. Voznik in sovoznik sta se vračala iz disko kluba in sta bila oba precej vinjena. Po pregledu avtomobila, voznika in potnika smo ju spustili domov, saj sta bila oba doma v bližini.

Zapisano temelji na podlagi mojih zapiskov, dokumentov iz tistega časa in zbranih pričevanj pripadnikov enot TO.

Polkovnik Stojan Kastelic je bil med številnimi drugimi dolžnostmi, ki jih je opravljal tudi dolgoletni pripadnik Verifikacijskega centra Slovenske vojske (Tekst: Miloš Šonc)

Foto: osebni arhiv Stojan Kastelic

Ljubljana, 10. 9. 2011

Polkovnik Stojan Kastelic

Komentar : samostojni inšpektor Milice RS in poveljnik PEM Stane Leskovšek

Foto: osebni arhiv Stane Leskovšek

KRIM (izpis iz prispevka PEM – Policija med vojno – Stane Leskovšek)

29. 6. 1991 ob 5.26 uri

Poveljnik PEM in njegov namestnik obiščeta miličnike PEM pri varovanju objektov skupščine, vlade, predsedstva, blokade mesta in se odpeljeta do vojaškega objekta na Krimu. Poveljnik PEM (dober poznavalec terena in vojaškega objekta, bil v podzemnem objektu JA) pred vrati na dovozni cesti do objekta po signalnem zvoncu na zidanem stebričku prikljiče stražarja in zahteva poveljnika Ervina Sršena, da se z enoto preda (Sršen je poveljnikov sošolec iz osnovne šole). Vojak pove, da zahtevanega starešine ni. Imajo ukaz, da se ne predajo in v primeru napada objekt razstrelijo. Poveljnik PEM mu pove, da so obkoljeni, lahko se razstrelijo ali se predajo in bodo lahko odšli domov. Po krajšem dogovarjanju z zastraševanjem objekt zapustita. Ob povratku se ustavita v Kamniku pod Krimom, kjer poveljnik pusti v tajnem skladišču, stanovanjski hiši Rozman nekaj orožja, streliva, bomb, nekaj dokumentacije in neizpolnjene vpoklicnice za rezervne miličnike in vozila iz popisa. (Do novembra 1991 se poveljnik z namestnikom ali miličnikom PEM Klopčičem še nekajkrat vrne v tajno skladišče Rozman.)

4. 7. ob 9.30 uri

Po preplahu v vojaškem objektu na Krimu, ki ga povzročita poveljnik in namestnik poveljnika PEM z obiskom 29. 6. 1991, pridobi komandir PM Ljubljana Vič Marko Jakopin informacijo, da bi se vojaki na Krimu predali. Po naročilu načelnika IM je dodeljena borbena skupina PEM komandirju PM Ljubljana Vič za prijetje vojakov. Ta kot vojak (je zaključil vojaško akademijo) pove, da potrebuje večjo enoto in kot poznavalec terena ter objekta predlaga zavzetje enote in objekta po vojaških merilih ter temu usposobljeno enoto. Bobena skupina PEM je dodana enoti TO za prijetje vojakov na Krimu. O zavzetju Krima naj poroča PM Ljubljana Vič UNZ Ljubljana mesto po 17.00 uri (Vojaki se ne predajo, nato se hočejo, pa jih TO po posvetovanju z nadrejenimi ne zajame). Prav zaradi taktično operativnega dela objekt Krim ni bil raketiran, uničen, kot so raketirali vojaki JA ostale relejne, radijske in TV oddajnike po Sloveniji.

6. 3. 2015

Stane Leskovšek

Komentar : Ciril Sušnik, pomočnik komandirja postaje milice Ljubljana Šiška

V času prevzemanja vojaških objektov JLA sem bi s strani Milice RS - Policije imenovan v komisijo za prevzem vojaških objektov v Ljubljani. Člana komisije sta bila tudi Dušan Levičnik iz TO in major, katerega imena se ne spomnim, ki je bil imenovan s strani JLA.

Med drugim smo prevzeli tudi objekt na Krimu.

Zanimivo je, kako se po vseh letih ko prebereš podoben članek začne viharjenje misli.

Spomnim se vodje enote JLA na Krimu, ki je bil, kolikor se spomnim zastavnik po rodu iz Bosne. Pri vseh primopredajah je bila prisotna komisija v popolni postavi. Že pred prihodom na objekt sva z Dušanom Levičnikom imela na "očeh" majorja JLA. Kača je opletala z repom, četudi ni bilo več borbenih aktivnosti in je bilo premirje, to so počeli do dokončnega odhoda iz Slovenije.

Ko smo se z dvigalom spuščali v notranjost Krima, sem bil presenečen nad vso opremo in stanjem v bazi. Nekje na začetku predora, ki je vodil iz spodnje strani ob

cesti, je stal na paleti agregat za elektriko, ki je bil še zapakiran in ga JLA še ni uporabljala. V notranjosti pa vse čisto in pospravljeno ter nedotaknjeno.

Opazoval sem majorja JLA, da mi ne bi "ušel" izpred oči, saj je bilo pri njem opaziti močno vznemirjenje. Očitno je šele na ta dan ugotovil v kakšnem stanju je Krim.

Po končanem ogledu, ko se je major s spremstvom odpeljal, je naju z Dušanom, zastavnik odpeljal še enkrat v notranjost in nama pokazal del preme v TK sobi, ki bi jo moral, kot mu je ukazal prisotni major uničiti po našem odhodu. S tem bi uničil delovanje celotne TK postaje. Tega ni storil.

Upam, da tudi ta predani zastavnik ni bil pozabljen.

8. 3. 2015

Ciril Sušnik